

Program LIFE

Program LIFE je financijski instrument EU na području zaštite okoliša i klime. - Rok za konceptni sažetak 14. srpnja 2020. - Rok za punu projektnu prijavu: veljača 2021.

Program LIFE je financijski instrument Europske unije namijenjen financiranju projektnih aktivnosti na području zaštite okoliša i klime.

Cilj Programa LIFE je doprinijeti implementaciji, ažuriranju i razvoju EU politika i zakonodavstva **iz područja okoliša i klime** kroz sufinanciranje projekata koji imaju europsku dodanu vrijednost.

Rokovi:

- Rok za konceptni sažetak **srpnja 2020.**
- Rok za punu projektnu prijavu: **veljača 2021.**

Ukupna raspoloživa sredstva

- 592.491.250 EUR ukupne financijske omotnice iz stavka 1. dodjeljuju se potprogramu za okoliš
- 163.750 EUR ukupne financijske omotnice iz stavka 1. dodjeljuju se potprogramu za klimatske aktivnosti.

Ne postoji fiksna minimalna veličina za proračune projekata.

Program LIFE je financijski instrument Europske unije namijenjen financiranju projektnih aktivnosti na području zaštite okoliša i klime.

Cilj Programa LIFE je doprinijeti implementaciji, ažuriranju i razvoju EU politika i zakonodavstva **iz područja okoliša i klime** kroz sufinanciranje projekata koji imaju europsku dodanu vrijednost.

Rokovi:

- Rok za konceptni sažetak **srpnja 2020.**
- Rok za punu projektnu prijavu: **veljača 2021.**

Ukupna raspoloživa sredstva

- 592.491.250 EUR ukupne financijske omotnice iz stavka 1. dodjeljuju se potprogramu za okoliš
- 163.750 EUR ukupne financijske omotnice iz stavka 1. dodjeljuju se potprogramu za klimatske aktivnosti.

Ne postoji fiksna minimalna veličina za proračune projekata.

U prošlosti su financirani veliki projekti od 5.000.000 eura ukupnih troškova, i mali projekti ispod 500.000 eura ukupnih troškova. Mali projekti su najčešće rijetko uspješni zbog ograničene proizvodnje i posljedično niske dodane vrijednosti.

Korisnik (prijavitelj) mora snositi dio troškova projekta i na taj način mora doprinijeti financijski na proračun projekta. Ne može se sufinancirati 100% troškova.

Bespovratnim sredstvima za aktivnosti:

- pilot-projekte,
- demonstracijske projekte,
- projekte najbolje prakse,
- integrirane projekte,
- projekte tehničke podrške,
- projekte jačanja sposobnosti,
- pripremne projekte,
- projekte informiranja, podizanja svijesti i širenja informacija,
- sve druge projekte potrebne za postizanje općih ciljeva utvrđenih u članku 3.

Vrste aktivnosti

Aktivnosti mogu uključivati:

- informiranje i komuniciranje, uključujući kampanje podizanja svijesti. Financijska sredstva dodijeljena za komunikacijske aktivnosti u skladu s ovom Uredbom također obuhvaćaju institucionalnu komunikaciju o političkim prioritetima Unije, kao i o statusu provedbe i prijenosa sveg glavnog okolišnog i klimatskog zakonodavstva Unije,
- studije, istraživanja, modeliranje i pripremu scenarija,
- pripremu, provedbu, praćenje, provjeru i ocjenjivanje projekata, politika, programa i zakonodavstva,
- radionice, konferencije i sastanke,
- umrežavanje i platforme najboljih praksi,
- sve druge aktivnosti potrebne za postizanje općih ciljeva iz članka 3.

Trajanje projekta

Ne postoji unaprijed određeno trajanje projekta za LIFE projekt.

Trajanje projekta mora odgovarati onome što je neophodno za dovršetak svih aktivnosti projekta i postizanje svih njegovih ciljeva.

U prosjeku projekti traju **3-5 godina**.

Korisnici

Programom LIFE mogu se financirati javna i privatna tijela.

Samostalni prijavi korisnika je prihvatljiva, ali na **partnerstvo (transnacionalno daje prednost)** se gleda kao dodanu vrijednost projektu.

Prioritetna područja potprograma za okoliš

Potprogram za okoliš ima tri prioritetna područja:

1. Okoliš i učinkovito korištenje resursa,
2. Priroda i bioraznolikost,
3. Okolišno upravljanje i informacije.

Opći ciljevi programa LIFE su sljedeći:

- doprinijeti prelasku na gospodarstvo koje upotrebljava učinkovite resurse, ima nisku razinu emisije CO₂ i otporno je na klimatske promjene, doprinijeti zaštiti i poboljšanju kvalitete okoliša te zaustavljanju i smanjenju gubitka bioraznolikosti, uključujući davanje podrške mreži Natura 2000 i borbu protiv narušavanja ekosustava,
- poboljšati razvoj, provedbu i primjenu okolišne i klimatske politike i zakonodavstva Unije te djelovati kao katalizator i

promicati integraciju i uključivanje okolišnih i klimatskih ciljeva u druge politike Unije te u praksu iz javnog i privatnog sektora također povećavajući kapacitet javnog i privatnog sektora,

- podupirati bolje upravljanje u području okoliša i upravljanje u području klime na svim razinama, uključivši bolje sudjelovanje civilnog društva, NVO-a i lokalnih aktera,
- podržati provedbu Sedmog akcijskog programa za okoliš.

Posebni ciljevi za prioritetno područje „Okoliš i učinkovito korištenje resursa“

- razviti, testirati i demonstrirati pristupe politikama i upravljanju, najbolje prakse i rješenja izazova u vezi s okolišem, uključujući i razvoj i predstavljanje inovativnih tehnologija, koji su prikladni za umnožavanje, prijenos ili integriranje, između ostalog u odnosu na vezu između okoliša i zdravlja te kao potpora politikama i zakonodavstvu u vezi s učinkovitim uporabom resursa, uključujući Plan za Europu učinkovitih resursa,
- podupirati primjenu, razvoj, testiranje i demonstraciju integriranih pristupa za provedbu planova i programa u skladu s okolišnom politikom i zakonodavstvom Unije, prvenstveno na području vode, otpada i zraka,
- poboljšati bazu znanja za razvoj, provedbu, procjenu, praćenje i ocjenu okolišne politike i zakonodavstva Unije te za procjenu i praćenje čimbenika, pritisaka i reakcija koji imaju utjecaj na okoliš unutar Unije i izvan nje.

Posebni ciljevi za prioritetno područje „Okolišno upravljanje i informacije“

- promicati podizanje svijesti o pitanjima okoliša, uključujući stvaranje javne potpore i potpore dionika za razvoj politika Unije na području okoliša te promicati spoznaje o održivom razvoju i nove modele za održivu potrošnju,
- podupirati komuniciranje i širenje informacija na području okoliša i upravljanje njima te olakšati razmjenu znanja o uspješnim okolišnim rješenjima i praksi, između ostalog razvijanjem platformi za suradnju između dionika i osposobljavanja,
- promicati učinkovitije usklađivanje sa zakonodavstvom Unije o okolišu i njegovu provedbu te doprinijeti učinkovitijem usklađivanju i provedbi, a posebno promicanjem razvoja i širenja najboljih praksi i pristupa politikama,
- promicati bolje okolišno upravljanje većom uključenošću dionika, uključujući i nevladine organizacije, u savjetovanje o politikama i njihovu provedbu.

Teme projekata:

Prioritetno područje: Okoliš i učinkovito korištenje resursa

1. Provedba aktivnosti **upravljanja rizicima od poplava i/ili suše** primjenom barem jednog od navedenog:
 - prirodnih rješenja koja se sastoje od mjera za prirodno zadržavanje vode kojima se povećava infiltracija i skladištenje vode i uklanjaju onečišćujuće tvari prirodnim procesima ili procesima koji su slični prirodnim procesima, uključujući ponovnu naturalizaciju riječne, jezerske, estuarijske i obalne morfologije i/ili ponovno stvaranje povezanih staništa, uključujući poplavne i močvarne nizine,
 - alata za prevenciju i zaštitu te tehnika za podupiranje politike, planiranje uporabe zemljišta, smanjenje rizika, otpornost nakon događaja i upravljanje u hitnim situacijama i/ili
 - integriranih pristupa procjeni rizika i upravljanju njime kojima se uzimaju u obzir društvena ranjivost i koji su usmjereni na poboljšanje otpornosti i istodobno osiguravanje društvene prihvaćenosti.
2. Projekti kojima se rješavaju pitanja **hidromorfoloških pritisaka** utvrđena u planovima za upravljanje riječnim slivovima i koja nastaju uporabom zemljišta ili vode u cilju postizanja dobrog statusa vode ili potencijala, kako je propisano u ciljevima Okvirne direktive o vodama.
3. **Integrirano upravljanje hranjivim tvarima i organskim onečišćujućim tvarima** ljudskog i/ili poljoprivrednog podrijetla izravnim uklanjanjem onečišćenja.

Predviđene aktivnosti trebalo bi utvrditi, sveobuhvatnom analizom nedostataka

- definiranjem mjera koje su potrebne na razini riječnih slivova ili sljevova kako bi se omogućilo ostvarivanje zahtjeva Okvirne direktive o vodama,
 - Okvirne direktive o pomorskoj strategiji, uzimajući u obzir ono što je ostvareno primjenom Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda,
 - Direktive o nitratima,
 - Direktive o vodi za kupanje,
 - Direktive o podzemnim vodama.
4. Smanjenje pritisaka zbog **kemijskih onečišćujućih tvari** u vodnom okolišu smanjenjem emisija prioritetnih tvari i drugih kemikalija koje su određene kao posebne onečišćujuće tvari riječnih slivova, na izvoru, primjenom

odgovarajućih supstituta ili alternativnih tehnologija.

5. Provođenje **mjera za uštedu vode** u cilju smanjenja kvantitativnih i kvalitativnih pritisaka na vodna tijela u slivovima s nedostatkom vode kako je utvrđeno u relevantnom Planu upravljanja riječnim slivom.

Upravljanje pomorskim i obalnim područjem

1. Primjena alata, tehnologija ili praksi za **osiguranje održivosti ljudskih djelatnosti povezanih s morskim okolišem**, uključujući smanjenjem pritiska ljudskih djelatnosti na morski okoliš i rješavanjem barem jedne od sljedećih tema koje uzrokuju veliku zabrinutost:
 - podvodna buka,
 - fizičko uznemiravanje morskog dna,
 - dubinsko bušenje,
 - ribolov,
 - akvakultura i/ili
2. Projekti čiji je cilj **spriječiti ili smanjiti ispuštanje otpada ili onečišćujućih tvari u more**, njihovim uklanjanjem na izvoru na kopnu i/ili u moru.

Vodna industrija

1. Primjena tehnologija za pitku vodu i sustava za pročišćavanje komunalnih voda, uporabom **postupaka kojima se učinkovito iskorištavaju resursi** za pružanje vodnih usluga te postupaka na licu mjesta i/ili kontrolnih postupaka u cilju **smanjenja ili zaustavljanja ispuštanja onečišćujućih tvari i/ili patogena** kao dijelova otpadnih efluenata.
 2. Primjena alata kojima se osigurava **pružanje vodnih usluga kojima se učinkovito iskorištavaju resursi**, u skladu s Direktivom o pitkoj vodi i Direktivom o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, stanovništvu u **ruralnim područjima**.
3. **Povećanje učinkovitosti i djelatnosti** rješenja i/ili mogućnosti pročišćavanja povezanih s **recikliranjem/pročišćenom vodom** provođenjem jednog ili više od navedenog:
- koncepta za (alternativnu) opskrbu vodom, pročišćavanje otpadnih voda, ponovnu uporabu, obnovu resursa i recikliranje resursa,
 - metoda kontrole izvora i troškovno učinkovitih tehnologija, na samoj lokaciji, za ispuštanje onečišćujućih tvari i patogena u sustave za pročišćavanje otpadnih voda,
 - inovacijskih središta za pročišćavanje voda u regijama u kojima trenutačno nedostaju prikladni kanalizacijski sustavi te postrojenja za pročišćavanje i sanitarna infrastruktura, primjenom pametnih tehnologija i decentraliziranih sustava s naglaskom na alternativne izvore vode,
 - sustavnih pristupa za izbjegavanje gubitka vode, energije i resursa u industrijskoj proizvodnji i/ili infrastrukturi za obradu vode i otpadnih voda.

Tematski prioriteti za otpad:

aktivnosti za provedbu posebnih ciljeva za otpad određenih u [Planu za Europu učinkovitih resursa](#) i [Sedmom akcijskom programu za okoliš](#), posebice:

1. integrirani pristupi za provedbu planova i programa za otpad;
 2. aktivnosti za provedbu i razvoj zakonodavstva Unije o otpadu, s posebnim naglaskom na prvim koracima hijerarhije na području gospodarenja otpadom Unije (sprječavanje, ponovna uporaba i recikliranje);
- aktivnosti za učinkovito korištenje resursa i učinak životnog ciklusa proizvoda, obrasce potrošnje i dematerijalizaciju gospodarstva.

U području otpada, Planom za Europu učinkovitih resursa i Sedmim akcijskim programom za okoliš nastoje se ostvariti sljedeći opći ciljevi do 2020.:

- smanjenje stvaranja otpada,
- maksimalno recikliranje i ponovna uporaba,
- ograničavanje spaljivanja na materijale koji se ne mogu reciklirati i
- ograničavanje odlagališta na otpad koji se ne može reciklirati ni obnoviti.

Tematski prioriteti:

Provedba zakonodavstva o otpadu

1. Provedba metoda za **gospodarenje** (odvojeno prikupljanje, sortiranje i recikliranje) **otpadom** u najudaljenijim regijama EU-a ili na otocima na kojima živi manje od 250.000 stanovnika.
2. Provedba **inovativnih rješenja** s jednim od sljedećih ciljeva:
 - odvojeno prikupljanje i recikliranje **otpadne električne i elektroničke opreme (OEEO) i/ili baterija i akumulatora** ili recikliranje OEEO-a i/ili baterija i akumulatora,
 - rastavljanje i recikliranje **otpadnih vozila**,
 - **selektivno rušenje** građevinskih radova ili zgrada kojim se dobivaju reciklirani materijali ili proizvodi s dodanom vrijednošću,
 - razvrstavanje i recikliranje **plastike** s dodanom vrijednošću,
 - odvojeno prikupljanje i recikliranje **biološkog otpada** i/ili
 - recikliranje **kompozitnih materijala radi dobivanja ključnih sirovina**.

Pojašnjenje: Tijekom i nakon provedbe projekta trebalo bi nastojati postići komplementarnost ostalih relevantnih operacija gospodarenja otpadom s tim inovativnim rješenjima i projektom LIFE u skladu s hijerarhijom otpada.

3. Utvrđivanje i izdvajanje opasnih tvari sadržanih u otpadu kako bi se omogućilo recikliranje tretiranog otpada s dodanom vrijednošću i sigurno odlaganje opasnih tvari u okviru projekta.

Učinkovito iskorištavanje resursa, zeleno i kružno gospodarstvo

Provedba pojma kružnog gospodarstva koji je usmjeren na barem jedan od prioriteta sektora Akcijskog plana EU-a za kružno gospodarstvo i osiguravanje uporabe visokokvalitetnih sekundarnih resursa, otpadnih materijala i/ili otpada u vrijednosnim lancima ili različitim vrijednosnim lancima. Već tijekom trajanja projekta provedbom kružnog gospodarstva trebala bi se

- podupirati preobrazbu u malim i srednjim poduzećima (MSP-ovima) i/ili
- integrirati socijalna dimenzija u vrijednosne lance.

Tlo

1. Provedba aktivnosti u skladu sa Smjernicama o prekrivanju tla s većom učinkovitošću u usporedbi s tržišnim rješenjima radi postizanja **regionalnog ili nacionalnog prostornog razvoja bez daljnjeg oduzimanja zemljišta ili prekrivanja tla**.

Takve aktivnosti uključuju barem jedno od navedenog:

- ograničavanje i/ili druge aktivnosti popravljivanja usmjerene na onečišćena mjesta,
 - ublažavanje prekrivanja tla i/ili
 - nadoknadu za prekrivanje tla.
2. Provedba **integriranih održivih praksi upravljanja tlom** u skladu s Dobrovoljnim smjernicama za održivo upravljanje tlom s pomoću regionalnih, nacionalnih ili transnacionalnih mreža ili organizacija.

Šume

Osim podataka o pokazateljima povezanih sa šumskim staništima i ekosustavima te njihovim uslugama, projektima programa LIFE usmjerenima na šume trebali bi se dostaviti i podaci o relevantnim pokazateljima iz kriterija 1., 2., 4. i 5. Ažuriranih paneuropskih pokazatelja za održivo upravljanje šumama.

1. Djelotvorna i učinkovita primjena alata, metodologija, tehnika, tehnologija i opreme za provedbu pristupa upravljanja šumama koji su bliski prirodi i sličnih silvikulturnih alternativa intenzivnijem upravljanju šumama i/ili pristupa upravljanju utemeljenih na posađenoj vegetaciji jednake starosti i jedne vrste, čija se troškovna učinkovitost može usporediti s troškovnom učinkovitošću operacija srednjih i velikih razmjera koje se upotrebljavaju u jednakom kontekstu s intenzivnijim upravljanjem šumama i/ili upravljanjem šumama jednake starosti i s jednom vrstom (**novi strojevi koji su prikladni za djelomično uklanjanje drveća i usmjereni na male razlike u strukturi vegetacije, sprječavanje oštećenja tla, novi modeli inventara i sustavi IT-a za planiranje vegetacije i**

upravljanje njome, tehnologije za nadzor na daljinu kojima se sprječava nezakonita sječa šuma, specijalizirana tehnologija za pilane itd.)

2. Metode testiranja i provedbe za **pretvaranje postojećih šuma koje su vrlo sklone požarima** u otporniju vegetaciju s manjim taloženjem gorivog materijala i rizikom od širenja požara, oslanjajući se na silvikulturne prakse i prakse upravljanja zemljištem koje pogoduju polu-prirodnim miješanim šumama ili šumama širokolisnog drveća, isključuju prekomjerno iskorištavanje povezanih vodnih tijela i/ili osiguravaju održivu uporabu zemljišta kojom se smanjuje rizik od požara i/ili jačina požara.

Prednost se stoga daje sljedećim temama projekata:

Kemikalije

Smanjenje učinka na okoliš ili ljudsko zdravlje, barem jednog od navedenog:

- **tvari za koje je utvrđeno da su štetne za ljudsko zdravlje ili za okoliš** u skladu s Uredbom o razvrstavanju, označivanju i pakiranju tvari i smjesa (CLP),
- **kombinacije učinaka kemikalija**, uključujući **endokrine disruptore**,
- **nanomaterijala**,
- **biocidnih proizvoda i/ili pesticida**.

To se postiže na jedan ili više sljedećih načina:

- sigurnijom ili održivijom uporabom,
- smanjivanjem izloženosti toksičnim kemikalijama u proizvodima ili u okolišu i/ili
- zamjenjivanjem sa sigurnijim tvarima ili s nekemijskim rješenjima.

Buka

U okviru ovog naslova prednost će se dati projektima u urbanim područjima kako bi se popravila situacija za najveći mogući broj ljudi.

Smanjenje buke s cesta u gusto naseljenim urbanim područjima uporabom površina s niskom emisijom buke i/ili guma s troškovima životnog ciklusa koji se mogu usporediti sa standardnim površinama i/ili gumama, ali se njima postiže znatno smanjenje buke.

Olakšavanje provedbe Direktive Seveso III (Direktiva 2012/18/EU) o kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari primjenom posebno troškovno učinkovitih metodoloških alata za provedbu mapiranja rizika za ljudsko zdravlje i okoliš i za sprječavanje domino učinaka. Projektima se predviđa demonstracijska primjena tih alata od strane različitih nadležnih tijela i provedba mjera za sprječavanje ili smanjenje rizika.

Zakonodavstvo o kvaliteti zraka i Direktiva o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija:

1. Poboljšanje kvalitete zraka i smanjenje emisija lebdećih čestica (PM) u područjima s viskom stopom korištenja krutog goriva kao što su biomasa, ugljen i treset za grijanje u kućanstvima. Takvim projektima provodi se jedno ili više navedenog:
 - tehnička rješenja,
 - upravljanje,
 - regulatorna rješenja i/ili
 - rješenja utemeljena na poticajima.
2. Održiva mobilnost cestovnog prometa usmjerena na emisije tvari koje onečišćuju zrak čije je smanjenje od presudne važnosti za zadovoljavanje standarda kvalitete zraka i koja je usmjerena na jedno ili više navedenog:
 - čišću vožnju u stvarnom životu,
 - uporabu čistih ili električnih vozila na dva ili tri kotača i/ili analizu povezanih infrastrukturnih potreba i njihove pokusne primjene,
 - uporabu električnih vozila ili vozila s vrlo niskim emisijama,
 - uporabu alternativnih goriva,
 - inovativne programe prilagodbe vozila,

- alternativne tehnologije prijenosnih sustava,
 - izrazito učinkovite sustave za pristup prometu (kao što su zone s niskim emisijama i program cestarina) putem naprednih kriterija pristupa i/ili oznaka i/ili
 - uporabu inovativnih logističkih platformi.
3. Održivo zrakoplovstvo i mobilnost necestovnih pokretnih strojeva (NRMM) u cilju smanjenja emisija, posebno iz postojećih NRMM-ova koji (još) nisu obuhvaćeni Uredbom (EU) 2016/1628 (7).
 4. Smanjenje emisija amonijaka, metana i lebdećih čestica iz poljoprivrede kao podrška provedbi nadograđenog Kodeksa dobre prakse UNECE-a za smanjenje emisija iz poljoprivrede.

Prioritetno područje: Priroda i bioraznolikost

Tematski prioriteti za **prirodu**

Prednost imaju sljedeće teme projekata kojima se pridonosi cilju 1. Strategije za bioraznolikost do 2020. radi potpune provedbe direktiva o pticama i staništima:

1. Poboljšanje statusa očuvanja vrsta staništa ili vrsta od interesa za Zajednicu u skladu s direktivama EU-a o pticama i staništima, usmjereno na područja mreže Natura 2000 koja su predložena ili određena za te vrste staništa ili vrsta.
2. Projekti usmjereni na poboljšanje statusa vrsta staništa ili vrsta od interesa za Zajednicu pod uvjetom da njihov status nije „povoljan/siguran i nije u opadanju” ili „nepoznat” prema najnovijim ukupnim procjenama koje su države članice dostavile na mjerodavnoj geografskoj razini u skladu s člankom 17. Direktive o staništima ili prema najnovijim procjenama u skladu s člankom 12. Direktive o pticama i procjenama ptica na razini EU-a.
3. Provedba pomorske komponente Direktive o staništima i Direktive o pticama i povezanih odredbi u okviru deskriptora 1.

Okvirne direktive o pomorskoj strategiji, posebno kada su takvi projekti usmjereni na jednu ili više sljedećih aktivnosti:

- popunjavanje i dovršavanje nacionalnih inventara za uspostavu off-shore pomorskih mjesta mreže Natura 2000,
- obnovu pomorskih područja mreže Natura 2000 i upravljanje njima, uključujući pripremu i provedbu planova za upravljanje mjestima,
- aktivnosti usmjerene na sukobe, povezane s vrstama, staništima ili mjestima, između očuvanja mora i ribara ili drugih „korisnika mora”, kao i aktivnosti u okviru kojih se kombiniraju mjere očuvanja s održivim korištenjem mjesta Natura 2000 i/ili
- demonstracijske ili inovativne pristupe za ocjenjivanje ili praćenje učinka ljudskih aktivnosti na važna morska staništa i vrste i njihovu primjenu kao alata za usmjeravanje aktivnih mjera za očuvanje okoliša.

Tematski prioriteti za **bioraznolikost**

Prednost se daje temama projekta navedenima u nastavku:

1. Razvoj i provedba planova za **zelenu infrastrukturu** i aktivnosti **kojima se poboljšava stanje ekosustava i usluga koje pružaju** i/ili **povezanosti** između područja mreže Natura 2000 i/ili drugih zaštićenih područja. Razvoj i primjena **metoda i/ili tehnika koje se mogu ponoviti i povezane su sa zelenom infrastrukturom** u cilju učinkovitog upravljanja negativnim učincima **energetske ili prometne infrastrukture** na bioraznolikost jačanjem povezanosti. Takve tehnike i/ili metode trebale bi biti **ekonomičnije od kvalitativno jednakovrijednih rješenja** koja se već nude na tržištu i, prema potrebi, dovesti do zajedničkih rješenja ili razvoja tehničkih standarda.
2. Razvoj i primjena alata usmjerenih na **integraciju bioraznolikosti u financijske i poslovne odluke** kako bi se izbjegli, s pomoću očuvanja i obnove bioraznolikosti tijekom projekta, **neto gubici bioraznolikosti i/ili pojačane usluge ekosustava kojima se povećavaju prihodi**.
3. Usmjeravanje na **ugrožene vrste ili staništa** koja **nisu uključena u priloge Direktive o staništima**, ali imaju status „**ugroženih**” vrsta ili još **lošiji status** na europskim crvenim popisima vrsta ili staništa ili, za vrste koje nisu obuhvaćene europskim crvenim popisima, na crvenom popisu IUCN-a.
4. Rješavanje problema **invazivnih stranih vrsta** testiranjem i provedbom sljedeća tri koraka u odgovarajućem prostornom opsegu unutar sveobuhvatnog okvira:
 - sprječavanje uvođenja invazivnih stranih vrsta, posebno uklanjanjem prioritetnih putova za njihovo uvođenje,
 - uspostava sustava ranog otkrivanja i brzog iskorjenjivanja, te
 - iskorjenjivanje, kontrola ili ograničavanje uvedenih invazivnih stranih vrsta.

Prioritetno područje: **Okolišno upravljanje i informacije**

Podizanje razine svijesti o okolišnim problemima, politikama zaštite okoliša EU-a, alatima i/ili zakonodavstvu među relevantnom ciljnom publikom čime se nastoji promijeniti njihova percepcija i poticati prihvaćanje ekološkog ponašanja i praksi i/ili izravno sudjelovanje građana. Podnositelji zahtjeva moraju dostaviti znatne dokaze da je promjena razine svijesti u područjima obuhvaćenim projektom ključni čimbenik za podupiranje ispravne provedbe i/ili budućeg razvoja alata i/ili zakonodavstva politika zaštite okoliša EU-a. Aktivnosti podizanja razine svijesti trebale bi imati najveću pokrivenost relevantnu za određeno pitanje.

Ekološki problemi, politike zaštite okoliša EU-a, alati i/ili zakonodavstvo trebali bi biti izravno povezani s jednom ili više tema koje su navedene ispod sljedeća tri prioriteta:

Zeleni rast:

- održiva potrošnja usmjerena na sprječavanje otpada, posebno plastičnog otpada, otpada od hrane i otpada u moru,
- prelazak na kružno gospodarstvo, posebno na provedbu održivih poslovnih modela, održive proizvodnje, proizvoda i usluga,

Povezivanje s građanima:

- mreža Natura 2000 i koristi provedbe europskog zakonodavstva o prirodi, u skladu s Akcijskim planom za prirodu, ljude i gospodarstvo,
- invazivne strane vrste,
- sigurna uporaba kemikalija,
- koristi za prirodu uključujući zelenu infrastrukturu i povezane usluge ekosustava,

Ostvarivanje plana:

- kvaliteta zraka u urbanim područjima i njezini učinci na zdravlje i/ili
- koristi provedbe zakonodavstva o vodi.

Molimo da promislite o negativnim utjecajima na okoliš prije ispisa ove ponude/informacije/obavijesti